

מדברים גזענות בנגב-נגב

היום הבינלאומי לביעור האפליה הגזעית 2015

מיקי קרצמן | פורום דו-קיום בנגב לשוויון אזרחי

מבוא

מדי שנה, ב-21 במרץ, מצוין ברחבי העולם היום הבינלאומי לביעור האפליה הגזעית. אמנת האו"ם לביעור כל צורות האפליה הגזעית שפורסמה בשנת 1965 ונכנסה לתוקף בשנת 1969, מפרטת את צורות האפליה השונות ודורשת מן המדינות החתומות על האמנה להיאבק נגד גזענות בכלל, ונגד אפליה על בסיס גזע בפרט. על פי האמנה, המונח "אפליה גזעית" משמעותו:

"כל הבחנה, הדרה, הגבלה או העדפה המבוססת על גזע, צבע, ייחוס משפחתי, או מוצא לאומי או אתני שמטרתן או תוצאתן הן סיכול או פגיעה בהכרה, בהנאה או במימוש של זכויות אדם וחירויות בסיסיות על בסיס שוויוני בחיים הפוליטיים, הכלכליים, החברתיים, התרבותיים, או בכל היבט אחר של החיים הציבוריים".¹

מדינת ישראל אישרה את האמנה בשנת 1979, אך גם ביום הבינלאומי לביעור האפליה הגזעית 2015, האפליה נגד הקהילה הבדואית בנגב נמשכת במגוון רחב של תחומים בהם עוסקת האמנה. סעיפי האמנה עוסקים באופן ישיר בזכות לחופש התנועה, הזכות לרכוש והזכות לרשת רכוש, הזכות לחופש הדעה והביטוי, הזכות לחופש המחשבה, המצפון והדת, הזכות לחינוך, הזכות לשיכון - ועוד מגוון זכויות וחירויות המופרות על בסיס יומיומי בקרב הקהילה הבדואית בנגב.

דו"ח זה מציג מגוון מחברות וחברי הקהילה הבדואית בנגב, המופלים על ידי המדינה בשל מוצאם. הדו"ח מציג דיוקנאות של אנשים מן הקהילה שבחרו להשתתף בפרויקט על מנת לחשוף את הפגיעה היומיומית בזכויותיהם השונות על ידי מדינת ישראל. לצד הדיוקנאות מובאות עדויותיהם של המצולמים המתארות תחומים שונים בהם נפגעים חברי הקהילה מן המדיניות שמנהיגות הממשלה ורשויות השלטון. אמנם מדובר בעדויות אישיות, אך הן מציגות בעיות וקשיים עימם מתמודדת הקהילה כולה.

בעוד שאמנת האו"ם דורשת מן המדינות החתומות עליה להיאבק בעצמן נגד האפליה הגזעית, כלל העדויות המובאות בדו"ח חושפות את הדרכים בהן מדינת ישראל בעצמה מפרה את זכויותיהם של חברות וחברי הקהילה הבדואית בנגב. חריש השדות והרס היבולים, העדר תחבורה ציבורית, הזנחת המקומות הקדושים, העדר חיבור לחשמל ולמים ומדיניות תכנון מפלה - הם כולם תוצאה של מדיניות מכוונת המופעלת על ידי המדינה.

לרגל היום הבינלאומי לביעור האפליה הגזעית, מטרתו של דו"ח זה היא לחשוף את התחומים והאופנים הגלויים והסמויים בהם מופרות זכויותיה של הקהילה הבדואית בנגב על בסיס יומיומי. דרך הצגתם של דיוקנאות ועדויות, מבקש הדו"ח להציג את האפליה המתמשכת של הקהילה הבדואית במגוון תחומים, אפליה שמתבססת בעיקרה על מוצאם של חבריה. כפי שקובעת אמנת האו"ם, מדובר באפליה פסולה שיש לפעול בכל הכלים העומדים לרשותה של המדינה על מנת למגר. ב-21 במרץ 2015, אנו קוראים למדינת ישראל לחדול מן האפליה הממוסדת נגד הקהילה הבדואית בנגב ולפעול למימוש זכויותיהם של חברותיה וחבריה.

¹ אמנת האו"ם לביעור כל צורות האפליה הגזעית (1969), חלק 1 סעיף 1.

מיקי קרצמן | מיקי קרצמן הוא צלם עיתונות ואמן בתחום הצילום. קרצמן נולד בארגנטינה והגיע בגיל צעיר לישראל. לאורך השנים צילם עבור מגוון עיתוני חדשות בהם "חדשות", "העיר" ו"הארץ". קרצמן לימד צילום במכללות ואוניברסיטאות שונות ובשמונה השנים האחרונות ניהל את המחלקה לצילום בבצלאל. במהלך השנים זכה בפרסים רבים על עבודתו, בהם פרס מוזיאון תל אביב על שם מנדל ואוה פונדיק (2012), מלגת מוזיאון פיבדי באוניברסיטת הרווארד על שם רוברט גרדנר (2011), פרס א.מ.ת. לאמנות ומדע (2011) ועוד רבים נוספים.

פורום דו-קיום בנגב לשוויון אזרחי | ארגון ערבי-יהודי שהוקם בשנת 1997 על ידי תושבים יהודים וערבים בנגב, במטרה לשמש מסגרת לשיתוף פעולה יהודי-ערבי כבסיס למאבק משותף לשוויון זכויות אזרחי. הפורום מנהל מאבקים נגד אפליה בתעסוקה ובשירותים, מאבקים לצדק חלוקתי, ולמען מציאת פתרונות הולמים לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים. במרכז פעילות הפורום עומד עידוד השותפות היהודית-ערבית במאבק למען זכויות אזרח ושוויון אזרחי לערביי הנגב. הפעילות והפרייקטים של הארגון מבוססים תמיד על פעילות משותפת ערבית-יהודית.

21 במרץ 2015

צילום: מיקי קרצמן

איסוף עדויות: חיה נח, יוסרה אבו כף, מאיה אוויס ומיכל רותם

כתיבה ועריכה: מיכל רותם

תרגום לאנגלית: מאיה אוויס

תרגום לערבית: ראתב אבו קרינאת

פורום דו-קיום בנגב לשוויון אזרחי מודה ל-16 המשתתפות והמשתתפים בדו"ח שבחרו להצטלם ולשתף את חוויותיהם השונות ולמיקי קרצמן שצילם את כלל הדיוקנאות המופיעים בדו"ח.

דו"ח זה פורסם בתמיכתם של תורמים שונים, בהם הקרן החדשה לישראל.

סלאמה אבו כף // אָם בֵּטִין - נחל חברון

"בנחל זורמים מי שפכים מחברון, וההתנחלויות בסביבתה. אנחנו במאבקים עם כל הגורמים שאחראים משנת 1996 על מנת שימצאו פיתרון, אך לצערנו הרב לא נמצא שום פיתרון. בשנת 2003 עתרנו לבג"ץ בשביל לפתור את הסוגיה, אבל גם את ההחלטות של בג"ץ ידעו איכשהו לעקוף, למרות ששופטי בג"ץ דרשו שיימצא פיתרון. הקימו את מכן הטיהור והוא כאילו משמש לפתרון של הבעיה. המכון עצמו מזרים לנחל מי שפכים כי הוא לא עומד בעומס של הכמות שנמצאת שם. האנשים סובלים נורא מזרימת הביוב. אם זה זיהום של האוויר, חולדות שגודלות בסביבה או יתושים שתוקפים את האנשים בשעות לילה. האנשים גרים בבתים פשוטים, ללא רשתות על החלונות. מספר רב של קשישים ותינוקות פונו לבתי חולים כתוצאה ממחלות זיהומיות, הגורם הראשי לזה הוא מי השפכים שזורמים בנחל. לצערי הרב אף גורם, לא משרד הבריאות ולא רשות אחרת, לקח את הנושא ברצינות הראויה על מנת לטפל בבעיה. הבעיה עדיין קיימת.

הבעיה עדיין לא נפתרה, והיא קיימת והיא תמשיך להתקיים. אני לא רואה באופק פיתרון כלשהו שיכול לסייע לאוכלוסיה בכפר. דורות גדלו ביישוב שלנו בתנאים האלה, וגם כשהכירו ביישוב והוקמה מועצה אזורית שתנהל את היישוב, היא לא לקחה את הנושא של איכות הסביבה והנחל ברצינות הראויה לכך. הסבל של האוכלוסיה עדיין נמשך, ואנחנו נחזור לחפש את הדרכים המשפטיות על מנת להפסיק את הסבל הנוראי שגורמת זרימת מי השפכים בנחל".

ח'אלד אל-ג'עאר // בית המשפט בבאר שבע

"אני אביו של סאמי המנוח. יש לי שמונה ילדים, היום שבעה ילדים. זה הודות לאלימות הגוואה של משטרת ישראל. מה אני אגיד, כשהייתי שומע על סיפורים של הרג ורצח, אם זה בכפר כנא ואם זה במגזר, כמעט ולא הייתי מעכל, אתה מרגיש משהו אבל אתה לא קולט. כשהכאב בא לביתי וראיתי מה הם עשו ומה הם אמרו אחר כך, אני הפסקתי להאמין בארגון הזה שנקרא משטרת ישראל.

נתנו לו מכה במצח, ראיתי שירד לו דם. אני יצאתי מהבית יחף בגלל הצעקות שהיו מחוץ לבית. אמרתי לשוטר שאני התקשרתי והודעתי על מה שקורה בבית ספר, שהבן שלי לא קשור לזה, שזה לא חוקי שהוא תוקף אנשים, והוא נתן לי מכה בפנים עם האקדח, ואז שם לי אקדח דרוך ליד הראש. נכנסתי פנימה. היו יריות, הירי לא הפסיק. סאמי בני הגיע הביתה עם עיניים דומעות, שטף פנים, ביקש שניקח אותו לרופא כי הוא לא ראה כלום. אני לא ראיתי את השוטרים, אבל הנשים כאן ראו, הן סיפרו שאחד מהשוטרים התקרב לגדר, הפעיל לייזר, סאמי עמד מאחוריהן, והשוטר ירה בו. אני ראיתי רק כשהוא הגיע אלי וניסה להרים את החולצה שלו. עזרתי לו וראיתי סימן של ירי. אמרתי לו שזה פצע שטחי כדי לא להלחין אותו. הוא נשכב על הרצפה ואיבד את ההכרה. לקחנו אותו ברכב הסעות של מוראד, בן משפחה, ניסינו לצאת מכאן אבל רכב משטרה ניסה למנוע מאיתנו לצאת. הגענו למוקד הרפואי ברהט. הכנסתי את הבן שלי לחדר של הרופא, והוא הוציא אותנו החוצה.

כשיצאתי החוצה החברה מהבילוש שהיו ליד הבית היו שם, אמרתי להם 'אתם יריתם בבן שלי' והם ישר אמרו 'תשימו עליו אזיקים, הוא הרביץ לנו'. שמתי את הידיים מאחורי הגב, ושמו לי אזיקים. לקחו אותי לתחנה, באו אלי ארבעה, חמישה, שישה, חברה. שמו עלי אזיקים ברגליים גם ונתנו מכות. כשאני מספר את זה, אין לי איך לתאר את האלימות שלהם, את המילים שהם הוציאו מהפה שלהם, 'חמאסניקים', 'פלשתינאים', 'פו עליכם', ירקו, מה לא עשו. כשכנראה נודע להם שהבן שלי איננו בחיים, ואני שוכב כמעט מעולף ואני נאנח מכאבים, אחד מהם שם את הרגל שלו על הראש, דרך לי על המצח ואמר לי 'ירק אחד? הלוואי וכולכם הייתם מתים'."

סובחיה אבו ג'ודה // אז-זערוה

"הגן שלנו היה פעיל במשך חמש שנים. הילדים היו באים לגן, לומדים אצלי אותיות ולומדים אנגלית, כשהם היו מגיעים לבית ספר היו שואלים אותם איפה למדתם את כל זה. הילדים היו מאוד טובים ושמחים, עד שנה שעברה הם היו באים לגן שלנו. עכשיו הם באים בבוקר ואני אומרת להם 'אין גן' ואז הם מתחילים לבכות ואני מתחילה לבכות איתם. אפילו אתמול באו ושאלו מתי הגן יחזור לעבוד, אז אני אומרת להם אינשאללה בקרוב, אולי שבוע הבא, אולי עוד חודש.

היו 37 ילדים בגן ובגנים באל-פֶרְעָה אין מקום לילדים האלה. זה רחוק לנסוע באוטובוס עד אל-פֶרְעָה, ילדים קטנים לא יכולים לעלות במדרגות של האוטובוס, הם לא יכולים לנסוע לבד, וגם הם צריכים להישאר שם עד שעה שלוש שהתלמידים של היסודי יחזרו הביתה. ילד קטן לא יכול לחכות עד שלוש. אין הסעות מיוחדות לילדי הגן.

עכשיו כל הילדים יושבים בבית, אף אחד לא הלך לגן באל-פֶרְעָה. את אחד הילדים נשך כלב בדרך לבית ספר באל-פֶרְעָה והוא היה חודש בטיפול נמרץ. יש הרבה ואדיות בכפר והילדים לא יכולים לעבור כשיוורד גשם, אז צריך להסיע אותם ברכבים. הילדים בגן הם בני 3-4, הם עכשיו בבית, אין להם מסגרת. אל-פֶרְעָה רחוק מדי לילדים האלה, הם לא יכולים ללכת עד לשם, חראם על הילדים. ילדים בני 3 לומדים ואוכלים ואחר כך ב-12:00 הם ישנים, בבית ספר אין דבר כזה, הם מחזיקים אותם ערים עד 15:00. גם אין מקום באל-פֶרְעָה, אנחנו הולכים לרשום את הילדים אבל אין מקום. הילדים היו מאוד שמחים פה, אבל עכשיו אין להם מסגרת, אין להם לאן ללכת".

סלים אבו אל-קיעאן // אָם אַל-חִירָאן

"פה אנחנו עומדים מערבית לכפר אָם אַל-חִירָאן שהוקם בשנת 1956. הכפר הזה חי בעצמו בלי שום סיוע מהממשלה אלא בצווי ההריסה, זאת העזרה שהוא מקבל מהממשלה. על 70% מהבתים יש צווי הריסה משנת 2003. רוצים להרוס את הכפר הזה כי פתאום כנראה עלו כמה מתנחלים לאזור ומצא חן בעיניהם הכפר, הנוף הוא נחמד אז ראו שזה מתאים ליהודים ולא מתאים לערבים ולכן בשיא החוצפה רוצים להרוס את הכפר הזה ללא שום סיבה. אין שום בעיה, רק בגלל שאנחנו בדואים, לרכז אותנו בעיירות שממש סובלים בהן, שאין בהן שום מקור פרנסה. זה לא עיירות, אני קורא להן 'מחנות'.

מצד שמאל יש כמה חוות בודדים - חוות עמוס שהיא חווה של כלבים, של עמוס הכלבן, שיש לו מים וחשמל, אפשר לראות את הכלבים מסתובבים על הגבעה. יש לו קו מים, יש לו קו חשמל, יש לו הכל. אנחנו לפני כמעט שנה ביקשנו להתחבר כי אין לנו מים בכלל, כבר חמש שנים שאנחנו מובילים מים במיכליות. הם לא רוצים שיהיו לנו מים, כדי שלא נהיה פה, עמוס הזה יש לו מים ויש לו חשמל. גם השכן שלו, החוות בודדים אחרי ההר, יש לו מים ויש לו חשמל וגם החווה השלישית, יהודה, שעובד במיכליות ביוב, שאין לו מה לעשות פה, הוא יכול לגור גם בעיר. הוא שם עם עשרות אלפי דונמים. למרות שפה ממול העדרים שלנו נמצאים ממש בתוך הגדר ואין להם שום דבר, אוכל שהוא יבש ולא שטח מרעה. גידלו שם עצים כדי שימנעו מהכבשים שלנו להתקרב לאזור, בכוונה עשו אותם קוצים".

ד"ר יונס אבו רביעה // בית הקברות המוסלמי בבאר שבע

יזיה בית קברות שהיה קיים עד 1948, היה קיים לפני קום מדינת ישראל, באר שבע נבנתה בתחילת המאה שעברה, בשנת 1906, וכאן נקברו התושבים של באר שבע שגרו בעיר וגם בדואים, שייח'ים ואנשים בעלי חשיבות. ביניהם השייח' של השבט שלנו, שקראו לו שייח' סלמאן אבו רביעה, קבור פה, גם שני בני דודים שלי קבורים פה, סאלם והשני סלמאן, וגם הדוד שלי קבור פה בבית קברות הזה.

בשנות החמישים או השישים קראו לשייח'ים הבדואים והביאו פתווה, אישור משייח' שהיה מושחת שנתן פתווה שאחרי כמה שנים אפשר להעביר את הקברים למקום אחר או שהם לא שווים אחרי כל כך הרבה שנים. אז קראו לשייח'ים הבדואים ואמרו להם - פעם היו מתחשבים באנשים - והסבירו להם שזה שטח באמצע העיר והציעו להעביר את בתי הקברות למקום יותר טוב. השייח'ים הבדואים היו מנהיגים אמיתיים ולא הסכימו.

רואים כמה המקום הזה מוזנח, ואם עושים השוואה בין בית הקברות המוסלמי לבית הקברות הנוצרי או היהודי בחצרים, זה כאילו שלא קיימים מוסלמים בעולם וכאילו שהכבוד למתים ולבתי קברות ולמקומות הקדושים הוא מוזנח. לא אכפת לאף אחד, תראו איזה זלזול במה שיש, וזה מה יש.

אני מרגיש רע מאוד, מדברים על שוויון ומדברים על חיים משותפים ומדברים על קדושת המקומות הקדושים. באמצע באר שבע, בירת הנגב, מסביבה רבע מיליון בדואים, וכשהם עוברים כאן איזו הרגשה יש להם כשהם רואים את בית הקברות המוסלמי שצריך להיות מסודר ומאורגן עם כבוד למתים, כמו כל בית קברות אחר? כשהם רואים את זה אני לא רוצה לתאר איזו הרגשה יש לאנשים. גם החניה של השוק היא על קברים של מוסלמים. לקחו חלק ורצו לאט לאט לזחול ולחסל את כל בית הקברות עד שאנשים התעוררו והספיקו לעצור את זה שלא ייקחו את כל בית הקברות. גם הצומת של הקניון היא על חלק מבית הקברות ואם הבדואים לא היו ערים לכך לא היינו רואים בית קברות כאן".

פאטמה אבו אלקיעאן // עתיר

"היה מגיע אלינו אוטובוס שלוש פעמים ביום, פעם אחת בבוקר ופעמיים בערב. עומד על הכביש, אוסף את מי שהוא אוסף ונוסע לבאר שבע. הוא היה נוסע אל כל היישובים היהודיים וחוזר. מתי שהיינו רוצים היינו עולים ונוסעים. היום אין לנו בכלל אוטובוס. לפעמים יש לי תור לבית חולים, אני צריכה לעשות דברים, אבל אני לא יכולה ללכת, לא יכולה לצאת, אין רכב. יש אוטובוס רק לתלמידים אז לפעמים אני עולה איתם. אני יוצאת עם התלמידים אבל לפעמים התור שלי בצהריים אז זה לא הגיוני לצאת עם הילדים ב-7:00 בבוקר. קשה או לא קשה? והאוטובוס של התלמידים מגיע רק לחוֹרָה. בחזרה אני לפעמים חוזרת איתם אבל לפעמים מפססת את ההסעה. מחוֹרָה לפחות אפשר לעלות על עוד אוטובוס לאן שצריך, הבעיה היא עד חוֹרָה. אין כלום, אין כלום.

לפעמים אנחנו הולכים על הכביש, אנשים לפעמים עוצרים, מי שיש לו רחמים בלב, ולפעמים לא עוצרים. הבנתם? האוטובוס שהיה עובר מפה ליישובים היהודים עובר עכשיו מדרך אחרת, כדי לא לקחת אותנו. אינשאללה שהוא יחזור. הוא היה לפחות עוזר לנו כשהוא עבר, עכשיו אנחנו יכולים לעלות רק עם הילדים, אבל לפעמים מסכימים להעלות אותנו עם הילדים ולפעמים לא מסכימים.

אי אפשר לצאת מפה, רק מחוֹרָה. מי שיש לו בגרות ורוצה ללכת לאוניברסיטה לא יכול לצאת מפה. לבת שלי היה מבחן אבל היא לא יכלה להגיע אליו, לא היה מי שיסיע אותה. אבא שלה והאחים שלה יוצאים מוקדם בבוקר וחוזרים מאוחר בערב. קשה או לא קשה? קשה!".

בלאל אבו בניה // ואדי אנ-נעם

"אני צריך חשמל כדי לראות טלוויזיה, להטעין את הטלפון. עכשיו אנחנו משתמשים בחשמל מהשמש, פאנלים סולאריים, ובגנרטורים. חשמל זה חשוב, אבל המדינה לא נותנת לנו חשמל, אנחנו לא יכולים לעשות כלום, הם לא רוצים לתת לנו. התחנת חשמל באמצע הכפר רק מפריעה לנו. אנחנו שומעים הרבה רעש משם. החברה לא נותנת לנו חשמל, אז למה היא רק עושה לנו הרבה רעש, רעש נוראי? אנחנו לא רוצים לשמוע את זה. לפעמים אנחנו מתעוררים מזה באמצע הלילה, ואנחנו לא יכולים לישון טוב. אם החברה היתה נותנת לנו חשמל, היינו יכולים לסבול את הרעש. אבל היא לא נותנת לנו חשמל, רק רעש. אני לא יודע למה לא נותנים לנו חשמל".

הלייל אבו ג'לידאן // אל-בג'אר

"הוא בא לחרוש את האדמה שלי והוא כבר אצלי בן בית, הוא בא אצלי, יושב, אוכל, שותה, הכל, וגם אוכל לחם ופיתות, ובא לחרוש את השטח שלי. אני לא יודע מה אני חייב לו, בכלל זה השטח של אבא שלי, הוא אין לו פה שטח. זה השטח של אבא שלי, אני אמות פה. לא אצא מפה, אמות פה. שיקבור אותי פה וזהו נגמר הסיפור. זה השטח של אבא שלי, למה הוא חורש אותו? ואחרי שהוא חרש הוא שם את השלט. רואים את הסימן של הטרקטור שהוא שם את השלט אחרי שחרש את האדמה. זה פשע, זה פשע אורגניל. הוא בא לחתוך את הפרנסה של אנשים, מה מפריע לו בכלל פה? מה מפריע לו?"

לא יודע, המדינה אומרים שהיא דמוקרטית, אבל זה פשע, זאת גזענות, לא יותר. הבנאדם הזה שחרש פה הוא אוכל אצלי, שותה אצלי קפה, שותה תה, הוא בא אצלי אני עוזר לו בכל דבר. גם כשהוא רוצה את העזרה שלי אני עוזר לו בכל דבר. כן. קוראים לו ישי. ישי מהסירית. מה אני אגיד, וואלה אין לנו זכויות במדינה הזאת, אין לנו כלום. כלום אין לנו במדינה הזאת. בחווה ממול יש זיתים והכל, ואני פה אסור לי לזרוע את האדמה שלי. זאת האדמה שלי.

זרענו פה חיטה, כבר לפני שלושה חודשים, עכשיו באו והרסו את הכל. לא יודע מה מפריע לו בכלל פה. מה מציק לו בכלל, הוא בא חורש לאנשים. הוא בן אדם בוגד, אוכל אצלך ובא להרוס לך, זה בוגד. היה צריך להזמין אותי לבית משפט אם עשיתי עבירה, לא ככה. לא נשאר לנו כלום. בא להרוס לי בלי להגיד לי כלום אפילו. הוא היה אצלי כשהייתי חורש פה, בא אצלי פה. שאל מה אני עושה, אמרתי חורש בשביל הכבשים. הוא בא והרס את הכל ואחרי שהוא חרש הוא שם את השלט, לא נותן לא אזהרה מראש ולא כלום.

אנחנו לא יודעים למי לפנות, אין לנו אף אחד. הורסים לנו הכל, חורשים לנו הכל. אני שילמתי פה המון כסף, לא גנבתי גניבה כמו שהוא גונב, הוא גונב את השטח עכשיו. את החיטה הזאת אני קניתי בכסף. יש פה הסכם שיקימו יישוב, אז אחרי שיקימו יישוב נגיע להסדר, אבל לא ככה הורסים, בלי הסדר ובלי יישוב. מה זה? סתם נזק עושים לנו".

ח'אלד אל-עסאם // סְוֵאוֹין

"יש לנו בעיה של מים בכפר. יש חיבור למים רק על כביש 25, אבל הבתים שלנו נמצאים במרחק 7 ק"מ משם ואפילו יותר. אנחנו מביאים את המים מהכביש הראשי במיכליות, זה עולה 250 ש"ח לארבעה קוב. המים שאנחנו מקבלים לא מספיקים לנו. אנחנו צריכים מים רק לשימוש בסיסי, אפילו את זה אין לנו, בלי חקלאות, בלי עדרים. פנינו לרשויות כמה פעמים, כל פעם הגשנו בקשה, ואמרו לנו שהוועדה תחזיר תשובה, אבל היא לא מחזירה תשובה, הם אומרים שיש לנו מספיק מים. אין לנו ברירה אלא להוביל מים במיכליות. המים במיכליות לא בסדר, המיכליות חלודות, וגם המיכלי ברזל שאנחנו שומרים בהם את המים חלודים, זה פוגע באיכות של המים.

זה עושה לנו הרגשה לא טובה, אנחנו מרגישים שיש גזענות במדינה, יש גזענות. לידינו יש מושב, נבטים, לכל אלף עוף נותנים נקודת מים כמו לכל התושבים של הכפר שלנו. מי שמגדל עופות במושב נבטים מקבל כל מה שהוא רוצה, כמה יציאות שהוא רוצה, הם השכנים שלנו שם בנבטים. אני לא יודע מה יקרה בעתיד, אנחנו רוצים לעשות הפגנות ולדרוש שיתנו לנו מים, שיהיה לנו מה לשתות".

עלי זנון // רחמ"ה

"החריש הוא נזק גדול, זה נזק שפוגע בבדואים, זה נזק כדי שהבדואים יעזבו. אבל אנחנו לא נעזבו. אנחנו בדואים, לא נעזבו. ובכוח לא יעשו כלום, הם רק יעשו שנאה בינינו לבין העם היהודי, הם לא יעשו כלום. הם לא מסוגלים. אף אחד לא ילך לצד שלהם. אנחנו יודעים את התרופה שלהם, התרופה שלהם רק עליון, רק בגיץ, חוץ מבית משפט בגיץ הכל לצידם. הם חושבים שאם עכשיו ניקח את זה לבית משפט הבית משפט יגיד שזה שטח של המדינה.

אני צריך לחיות כמו קיבוצניק. ביקשתי שיעשו לי מושב חקלאי כמו שצריך. דיבורים, הם מדברים דיבורים אבל אין בזה שום דבר. רק נזק, מה שרואים פה. מה המטרה שלהם? המטרה שלהם להעביר אותנו מהארץ? להוציא אותנו מהאדמה שלנו? לעולם לא. הם עובדים גם על העם שלהם, הם לא מספרים לעם שלהם מה הם עושים לבדואים פה, שיסבירו לנשים שלהם, לאחיות שלהם, לאימהות שלהם - מה הם עושים לבדואים, הם צריכים לתת הסבר. ההסבר הזה מקבלים אותו מהעיתונות, היום את זה אתם לא תראו בעיתונות, רק אם מישהו ימות פה זה יכנס לעיתון. למה?

למה אין צדק? זאת לא דמוקרטיה, גם ליהודים זאת לא דמוקרטיה. לגנבים זאת דמוקרטיה. אני לא גנב. שירתתי בצבא 30 שנה וזה מה שמגיע לי".

ראויה אבורביעה // כרמית

"באוקטובר 2011 התקבלה החלטת ממשלה על הקמת שבעה יישובים כפריים באזור מבואות ערד. בדברי ההסבר להחלטה נכתב, כי היא חלק מ'החזון הציוני להפרחת הנגב' ובין מטרותיה 'חיזוק ההתיישבות היהודית המוסדרת'. השטח הכולל של היישובים, כ-180,000 דונם, תואר בהחלטה כאזור 'ריק מאוכלוסייה' שבו ישנם שני יישובים יהודיים, ארבע חוות בודדים ו'פזורה בדואית דלילה'.

אלא שאותה 'פזורה בדואית דלילה' היא שישה כפרים לא מוכרים שבהם מתגוררים כ-8,000 אזרחים; שלושה מהם – עתיר, אָם אַל-חִירָאן ותל עֶרְאד – קיימים במקומם מאז שנות החמישים, לאחר שתושביהם הועברו לשם על ידי רשויות המדינה; שלושה נוספים – אַל-חִמְרָה, סֶעֶה, ואל-בֶּאט – יושבים במקומם עוד מלפני קום המדינה. הכפרים הללו משוועים להסדרה ולהכרה, אולם כאשר התקבלה המלצה מקצועית להכיר ביישובים עתיר, אָם אַל-חִירָאן ותל עֶרְאד, היתה זו דווקא הממשלה שהתנגדה להכרה ביישובים ודרשה את פינויים, בנימוק שהשטח בו הם יושבים 'רגיש וערכי ביותר מבחינה סביבתית ונופית'. כעת מבקשת אותה הממשלה להקים באותו האזור יישובים יהודיים חדשים.

במשך כל שנות עבודתי באגודה לא נתקלתי בהחלטת ממשלה כה גזענית, המגלמת מדיניות תכנונית מפלה ביחס ליישובים הערבים הבדואים הקיימים באותו מרחב ולתושביהם. החלטה שלא רק מתעלמת מהתושבים הערבים אלא מעדיפה קבוצה פוטנציאלית של מתיישבים יהודים, שאינה קיימת כלל באזור, על פני מתן מענה תכנוני ליישובים הבדואים הקיימים ולמצוקת הדיור החריפה של תושביהם, שחיים באותו מרחב מימים ימימה. המעורבות של החטיבה להתיישבות רק חיידה את העובדה כי בבסיס ההחלטה עומדים שיקולים אתניים. מדינה שמתימרת להיות מחויבת לשוויון בין אזרחיה, לא יכולה להחליט על סילוק של קהילה בדואית כדי להקים יישובים לאוכלוסייה היהודית. מאחורי המלל של 'חזון' ו'הפרחת השממה' מסתתרת אמת פשוטה, והיא המשך האפליה הבוטה בין בדואים ליהודים. בנובמבר 2012 דחה בג"ץ את העתירה שהגשתי בנימוק שעדיין אין החלטה אופרטיבית על הקמת היישובים, ועל כן העתירה מוקדמת".

נאסר אבו בניה // ואדי אן-נעם

"גזענות זה כשנותנים למישהו זכות ולא נותנים אותה לאדם אחר שאולי הוא יותר זכאי לה ממנו. אני בדואי, אני חי בכפר לא מוכר. אח שלי ואני נולדנו פה. תמיד חלמתי לעבד את האדמה שלי, לחיות ממנה ולפרנס בעזרתה את ילדיי. אבל עם רוע המצב הפוליטי בו אנו נמצאים היום זה לא מתאפשר לי. אנחנו נמצאים בבצורת וחיים רק ממי גשמים, כי אין לנו את האפשרות כמו חקלאים יהודים לקבל מים וסיוע בשביל לעבד את האדמות שלנו. החקלאים היהודים מקבלים המון הטבות ואנחנו לא. גם אם נסתמך על מי גשמים והיבול יגדל, המדינה תבוא לחרוש אותו בטענה שאנחנו משתלטים על אדמת ישראל. למרות שכידוע לכולם אנחנו נולדנו פה ומזה שנים אנחנו חיים על אותה אדמה, עוד מלפני קום המדינה".

יוסרה אבו כף // אם בטין

"היה לי אוטובוס מכביש 60, קרוב לבית, אבל ביטלו אותו כי יש במקום של התחנה אתר עבודה חדש של כביש 6. האזור נהיה ממש מסוכן, איפה שהיינו מחכים לאוטובוס נוסעות משאיות ואי אפשר לעמוד שם יותר. כבר כמה חודשים שהאוטובוס לבאר שבע לא עוצר לנו בתחנה. אני לא יכולה להגיע לבאר שבע, לא יכולה להגיע לעבודה, אני כמעט כל יום בבאר שבע. הטרנזיטים הפרטיים הרבה יותר יקרים מהתחבורה הציבורית. זה מכעיס, כי לקחו לי את האוטובוס. אני מקווה שיחזירו אותו למרות שאני לא בטוחה שכשכביש 6 יעבור שם תוכל להיות שם תחנה".

ראפת אבו עאיש // באר שבע

י"הייתי 12 שעות בחקירה ואחר כך חמישה ימים במעצר בית, בגלל שפרסמתי בפייסבוק הזמנה להפגנה. זאת היתה הזמנה להפגנה קטנה, לא יותר מ-50 איש. הם לקחו אותי מהאוניברסיטה. הייתי בתחנת משטרה שעה, ואז יצאתי וחזרתי למעונות. אחר כך התקשרו אלי המשפחה מהבית ואמרו שבאה נידת משטרה ועשו חיפוש בכל הבית. הופתעתי כי רק יצאתי מהחקירה. קיבלתי טלפון ממספר חסום ואמרו לי שאני דרוש לחקירה. אמרתי להם שרק יצאתי מחקירה והם אמרו שזאת תחנה אחרת ושאלו איפה אני. הם באו לקחת אותי מהמעונות. לקחו אותי למשטרת העיירות, בהתחלה הם אמרו שאני מעוכב ולא עצור, ושהם יחזירו אותי אחר כך הביתה. ישבתי שם שלוש שעות ואף אחד לא דיבר איתי, ואז הודיעו לי שאני עצור על הסתה וארגון הפגנה לא חוקית. אחרי עוד שלוש-ארבע שעות לקחו אותי לחקירה. 45 דקות שאלו אותי שאלות לא רלוונטיות אלי בכלל, מה אני עושה בפייסבוק ואם אני יודע מה היה התפקיד של פייסבוק באביב הערבי, ואז הבנתי שאני סתם שם. סיימתי את החקירה וחזרתי לכיסא שישבתי עליו. כסא עץ, ישבתי עליו 12 שעות מול מזגן על 16 מעלות. היה קר מאוד, לא יכלתי לזוז משם, וגם הייתי בצום ביום הזה, לא אכלתי שום דבר ולא הביאו לי אוכל. כשרציתי לישון שמתי את הראש על הארון מאחורי ואחד מהם תפס לי את הראש ואמר לי זיה לא אכסניה גבר. אחרי 11 שעות שם בא יקפטן טאהר מהשב"כ, הוא חקר אותי חצי שעה ואמר שזאת לא חקירה אלא שיחה. כל הזמן הוא ניסה להפחיד אותי, שאל אם אני רוצה שאבא שלי יאבד את העבודה ואם אני רוצה לעזוב את האוניברסיטה. הם רצו שאני אעבוד איתם. לקחו אותי בשלוש בצהריים ויצאתי בארבע-חמש בבוקר. גם אחרי החקירה החזיקו אותי עוד כמה שעות עד שהחליטו מה לעשות אותי. הקצין החליט לשחרר אותי למעצר בית. הם אמרו שיחזירו אותי אבל בחמש בבוקר הייתי צריך למצוא דרך להגיע הביתה לבד."

מוחמד אבו ג'ודה // אז-זערוּה

"הריסות בתים קורות כל הזמן אצלנו בכפר. כל דבר שמישהו בונה, ישר מדביקים לו צו הריסה. כל הזמן יש הריסות. צריכים לפתור את הבעיה הזאת ואין שום פיתרון. אין פיתרון לאנשים שהורסים להם, לא נותנים להם מקום אחר לגור בו, הם נשארים ככה באויר. כל תיקון הכי קטן, ישר באים ואומרים לך שצריך להרוס את כל הבית. גם אם מוסיפים חדר ליד חדר, הורסים את שני החדרים. יש אנשים שהורסים בעצמם ויש אנשים שהמדינה באה עם הטרקטורים והורסת להם. זה לא טוב, צריך למצוא פיתרון לזה - או שימצאו פיתרון אמיתי למי שהורסים להם, או שיעזבו אותם עד שימצאו פיתרון. איפה יגורו האנשים? בין השמיים והאדמה? בחורף יש כאן קור נוראי ואפילו שלג. יום אחד לפני השלג השנה הרסו איזה שבעה בתים.

זה מעצבן, זה מרגיז, הילדים אומרים 'הנה היהודים הורסים לנו את הבתים', זה רק מייצר שנאה. זה לא פיתרון. אני לא יודע למה הורסים לנו את הבתים. אנחנו רוצים שיכירו בכפר שלנו על האדמות שלנו, שנוכל לגור עליהן. אבל הם לא רוצים, אומרים 'האדמה לא שלכם'. אנחנו פה מלפני קום המדינה".

נורי אל-עוקבי // משמר הנגב

"הגזענות היא הדבר הכי שנוא עלי. היא מופעלת על ידי אנשים רעים ופוגעת באנשים טובים, דווקא באנשים טובים. הגזענות גורמת לשנאת חינם בין קבוצות של אנשים, ומרחיקה כל סיכוי להבנה ושלום. אני ציפיתי שהמדינה תהיה מדינה צודקת כלפי כל האזרחים שווה בשווה, ושיפסיקו לטעת יערות של קוצים במקום לתת לבעלי האדמות להשתמש בקרקעותיהם. קק"ל נוטעת עצים בקרקעות ומבצעת את המדיניות הפסולה של ממשלות ישראל. בחודש האחרון קק"ל התחילה לעבוד אצלי בקרקע, אבל חשוב לזכור שזאת מדיניות ארוכת שנים של כל ממשלות ישראל נגד האזרח הקטן. אני לא שוכח מה שעשו מאז שנות החמישים ועד עכשיו. כל ממשלה יותר גרועה מהשניה.

הבעיה היא בעיה של אי הכרה בזכויות הזולת, אזרחי המדינה. זה גורם לשלטונות להשתולל ולהפקיע קרקעות, להרוס בתים ולעקור עצים. הכל עושים נגד הקבוצה המוחלשת, האזרח הערבי בישראל. הכל קורה מתוך המדיניות הגזענית. קק"ל וגם אחרים הם כלי שרת בידי המדיניות הפסולה הזאת".

סיכום

מדי יום, מפרה מדינת ישראל את זכויותיהם של חברות וחברי הקהילה הבדואית בנגב במגוון תחומים המוצגים בדו"ח זה. זאת, על אף שאישררה את האמנה לביעור כל צורות האפליה הגזעית של האו"ם כבר בשנת 1979, ועל אף קביעתה של האמנה כי:

1. "המדינות החתומות על האמנה מגנות אפליה גזעית ומתחייבות לנקוט, בכל האמצעים הנאותים, וללא דיחוי, מדיניות של ביעור אפליה גזעית על כל צורותיה ולקדם הבנה בין כל הגזעים, ולתכלית זו: (א) כל מדינה החתומה על האמנה מתחייבת שלא לעסוק בשום פעולה או נוהג שבאפליה גזעית נגד בני אדם, קבוצות בני אדם או מוסדות, ולהבטיח כי כל הרשויות הציבוריות ומוסדות הציבור, הלאומיים והמקומיים, יפעלו בהתאם לחובה זו";²

במקום לפעול למיגורה של האפליה הגזעית, רשויות המדינה השונות הן אלה שמקיימות אפליה מסוג זה נגד הקהילה הבדואית בנגב. התוכנית להקמתו של היישוב היהודי חירן במקום בו ניצב כיום הכפר אָם אֶל-חִירָאן, תוכניתיה של המדינה להקמת עשרות יישובים יהודיים חדשים בנגב לצד סירובה להכיר בכפרים הבדואים הבלתי מוכרים, הרס היבולים שמבצעת הסיירת הירוקה בכל רחבי הנגב ועוד מגוון פעולות המוזכרות בדו"ח זה, כולן פועלות לפגיעה בקהילה הבדואית בנגב ולא להגנה על זכויותיה.

פעולות אלה, לא רק מפרות את זכויות הקהילה הבדואית, אלא גם תורמות לקרע המתמשך בין תושבי ותושבות הנגב הבדואים והיהודים. בעוד שהאמנה דורשת לקדם הבנה בין כל הגזעים, המדינה, בפעולותיה היומיומיות, מקדמת בדיוק את ההיפך. במקום לפעול לשוויון בין תושבי האזור שיקדם את האפשרות לחיים משותפים במרחב, מעמיקות רשויות המדינה השונות את הפערים בין הקבוצות החיות בנגב וכפי שמעידים רבים מן המשתתפים בדו"ח, פוגעות במרקם החיים באזור.

ביום הבינלאומי לביעור האפליה הגזעית 2015, אנו קוראים למדינת ישראל ולרשויות השלטון השונות להקשיב לעדויות ולהביט בדיוקנאות המוצגים בדו"ח זה. הגיע הזמן לפעול לקידומן של זכויותיהם של חברי וחברות הקהילה הבדואית בנגב במקום להפרתן. על המדינה לפעול ליצירת שוויון בגישה לשירותי חינוך, בריאות ובחיבור לחשמל ולמים, לייצר מדיניות שתצמצם את הפערים בין הקבוצות השונות המתגוררות בנגב ולפעול לפיתוח הנגב למען כל תושביו ותושבותיו, ליצירת מרחב משותף, שווה והוגן באזור.

² אמנת האו"ם לביעור כל צורות האפליה הגזעית (1969), חלק 1 סעיף 2.

פורום דו-קיום בנגב לשוויון אזרחי
منتدى التعايش السلمي في النقب من أجل المساواة المدنية
Negev Coexistence Forum For Civil Equality

טלפון: 050-7701118/9
דואר אלקטרוני: info@dukium.org
אתר: www.dukium.org